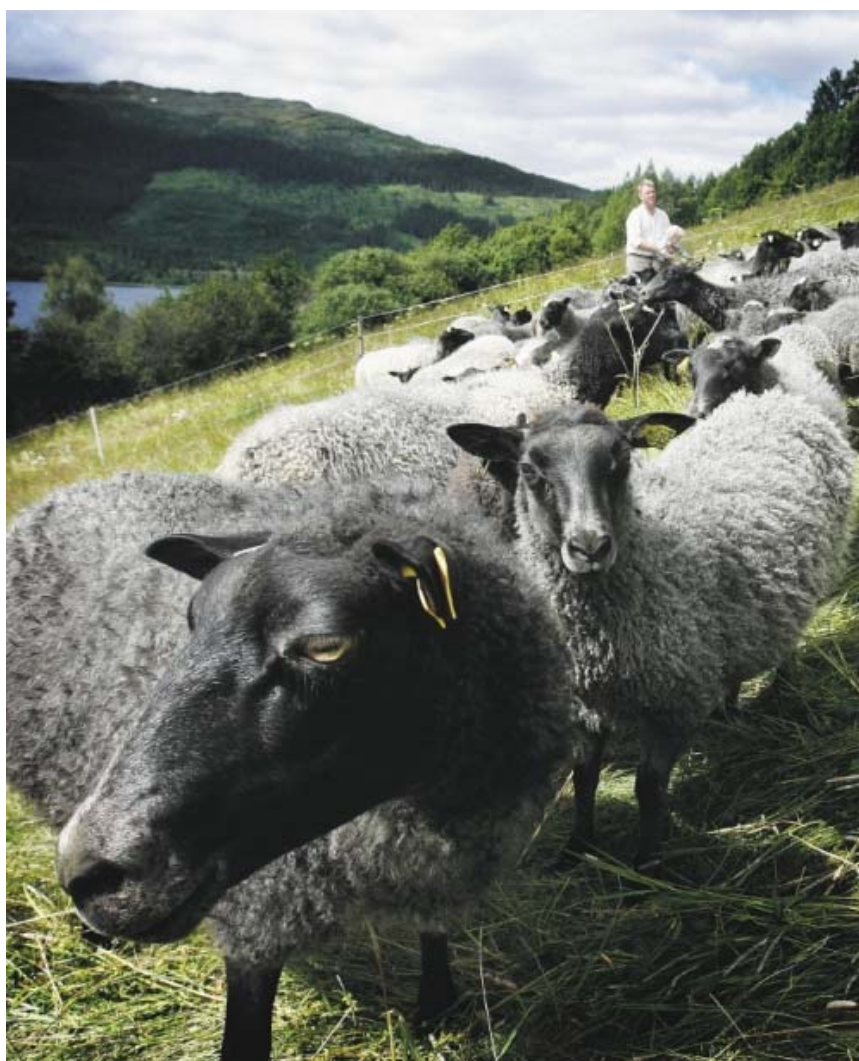

Fjällbete 2008

ännu en ansats till
verklighetsberättelse

Östersunds Postens bild i ett reportage om metanpruttande får sommaren 2008.

Så här är verklighetsberättelsen upplagd:

<i>Så här är verklighetsberättelsen upplagd:</i>	2
<i>Uppdraget & besluten</i>	3
<i>Laguppställningen 2008</i>	5
Fjällbetes delägare	5
Fjällbetes samarbetare	6
Fjällbetes medarbetare	8
<i>Fjällbetes verksamheter & stödfunktioner</i>	11
Fårskötsel – produktion och sälj av öppna landskap, kött, skinn & ull.....	11
<i>Fåren & köttet</i>	11
<i>Landskapet</i>	11
<i>Skinn & ull</i>	12
Kunskapande Upplevelser & föredrag.....	13
Levande skola	14
Projekt.....	15
<i>Betesutveckling</i>	15
<i>Fjällbetes unga entreprenörer</i>	15
Fastighetsägande.....	17
<i>Fjällbetes mötesplatser & kommunikationsytor</i>	18
Fjällbetes egna mötesplatser	18
<i>Fjällbetarna</i>	18
<i>Fårhusen</i>	18
<i>Fårhagarna</i>	18
<i>Butik/kontor/fikabord</i>	19
<i>Hemsidan</i>	19
<i>Goda utsikter sommaren 2008!</i>	19
<i>Corre de Fåros – Fårusningen</i>	19
<i>Skrifter</i>	20
Andras mötesplatser	21
<i>Hur framgångsrikt var Fjällbete under 2008?</i>	21
<i>Vid pennan där inte annan person anges – Linda Forss</i>	
<i>Synpunkter, frågor, tips etc. kontakta mig gärna: linda@fjallbete.nu eller 073- 29 100 18</i>	

Uppdraget & besluten

Fjällbete har ett stående uppdrag att i enlighet med stadgarna driva den lokala, hållbara utvecklingen med inriktning mot lokal mat, lärande och samverkan. Under 2008 har Fjällbetes roll som samhällsentreprenör och samhällsutvecklare fått ta mer plats än tidigare och gett en ny inramning till Fjällbetes roll som "landskapare" och köttproducent.

Uppdrag från stämman 8 juni 2008

Vid föregående stämma konstaterades att det varit ett ekonomiskt tufft år, men att Fjällbete står stadigt. Inga större frågor lyftes och inga avgörande uppdrag gavs utöver att styrelsen fick i uppdrag att se över införandet av eventuella delägaravgifter.

Avslutade uppdrag under 2008

Fjällbetes styrelse fattade 2007 ett strategiskt beslut om att i Fjällbetes namn driva en förstudie om förutsättningarna för att skapa ett lokalt så kallat LEADER-område kallat "Åres Gröna Dalar" (läs mer www.aresgronadalar.se). Förstudien gav ett gott resultat och landade framgångsrikt i ett kommunalt beslut om att gå på Fjällbetes förslag. I oktober 2008 lämnade Åres Gröna Dalar Fjällbetes drivhus och blev en egen förening med lokalt, demokratiskt förvaltade ekonomiska utvecklingsmedel till sitt förfogande.

Beslut under 2008

Bland annat beslutades att

- underteckna köpeavtalet för "Mejeriet" och att inviga bygden i Mejeriets möjligheter i samband med Undersåkersdagarna
- genomföra ett nytt, årligt arrangemang "Äntligen Utför" och ytterligare profilera den del av Fjällbete som driver glocal utveckling och tillhandahåller kompetens för att bygder och företag framgångsrikt ska kunna ställa om till en ny blomstrande verklighet i tider av ekonomisk och energimässig nedväxt och turbulens.
- sälja Fjällbetes lamm på ett nytt sätt - Lamm-i-låda och öppna försäljningen för icke-delägare till Påsk året efter slakt. ICA Björnänge med sina bra frysutrymmen utvaldes till förmedlare av lådan.
- utöka provverksamheten som förmedlare av nötkött från Fjällbetes delägare.
- härda ut i projektansökningsprocessen hos länsstyrelsen och Landsbygdsprogrammet och formellt starta upp projektet "Från jord till handling" från och med 1 maj 2008 utifrån ett muntligt löfte om att projektmedel kommer att beviljas.

Uppföljning och fortsatt riktning

Under 2008 gick styrelsen och verksamhetsansvariga vidare med stämmans uppmaning. Resultatet kan beskrivas som att Fjällbete både befäst delar av sin grundverksamhet, tappat visst fotfäste och samtidigt vunnit ny mark.

2008 var ytterligare ett förlustår som kanske gav mer än någonsin för pengarna? Vi vet ganska lite vad vi egentligen åstadkommer per krona, hur vi ska styra till bättre lönsamhet eftersom vi inte heller under 2008 mäktat göra någon ekonomisk styrning, uppföljning och kommunikation som ofta påpekats att vi skulle behöva.

Ingen särskild utvärdering av 2008 har skett eftersom bokslutet inte varit färdigt förrän till stämman.

En ekonomisk beskrivning av 2008 finns kopplad till alla verksamhetsdelarna och har ett särskilt avsnitt som avslutar denna sammanställning av verksamhetsåret.

Laguppställningen 2008

Det är relationer som är basen i Fjällbetes verksamhetsidé – från delägarskap till rent säljarbete, via enstaka möten med besökare i en fårhage. Relationerna kräver ömsesidig omsorg och ju större laguppställningen blir, desto mer krävs för att hålla relationerna levande och nyttja ökande potentialer. Flera nya grepp har tagits för att bygga relationer, samtidigt som gamla viktiga samverkansaktiviteter inte hunnits med i den omfattning vi önskat. Fjällbetes laguppställning för 2007 har varit nygammal. Här görs ett försök att visa upp laget uppdelat i **"delägare"**, **"samarbetare"** i form av andra företag/verksamheter, **"medarbetare"** som jobbat för själva Fjällbete. Utöver dessa finns förstås många övriga supporters. Många är delägare, samarbetare, medarbetare och supporters på en och samma gång!

Fjällbetes delägare

2008 fick Fjällbete ett nettotillskott på 14 delägare som gjorde att vi vid årets slut var 125 företag och privatpersoner som gått är delägare i Fjällbete i Åredalen Ekonomisk Förening. En ökning, men ett fortsatt avbrott i trenden av ökad ökning och snarare en minskning. Vi ökade med hela 31 st de två senaste åren. 2008 tappade Fjällbete tre delägare som inte tyckt att Fjällbete levt upp till förväntningarna.

Deägar kommunikationen/aktiviteter är under utveckling och vi har försökt hitta en lämplig nivå för att hitta en rimlig ekonomi i dessa aktiviteter.

Inbetalda insatser uppgår till ca 1 miljon. Ca 64 000 kr är ännu ej betalda och avser dem som valt att dela upp sin inbetalning. Ett litet antal delägare arbetar av sin insats.

Fjällbetes samarbetare

Kött

Lammen har liksom tidigare slaktas hos Jompa Wolgers på Öhns gårdsslakteri i Strömsund Viss förädling till korv har i vanlig ordning gjorts av Sören Lundström – Fågelbergets chark, Strömsund. Copperhill MTL, Dahlbom på torget, Diplomat hotel Åregården, Fävikens egendom, Kall autolodge, Storulvån, The Black Sheep, Villa Tottebo, Wersens och Åre Fjällsätra är restauranger som serverat Fjällbetes lamm under 2008. Några har även sålt Fjällbetes Fjällnöt (från Kläppen Gård) och nöt från Såå och Romegård. Jämfört med tidigare år har några nya kommit till och några gamla valt att inte köpa Fjällbetes lamm under 2007. ICA Åre har liksom tidigare år sålt "lamm i låda" färskt från slakt men avbrutit försöket om ett fryst sortiment med styckdetaljer. Nytt för 2008 var en fryst lamm-i-låda förmedlad av ICA Björnänge.

Skinn & ull

Åre hemslöjd, Åre brodyr & sömnad, Tapetseriet, Snickarglädjen, Joinery, Butik Fram, Gaupa och Jamtli har alla större nyttjare/förädlare/återförsäljare av Fjällbetes skinn och ull. Det finns också antal privatpersoner som är regelbundna kunder. Flera enstaka kunder har också köpt Fjällbetes skinn & ull. 2008 var tänkt som det år när skinntillgången äntligen skulle komma i balans så att vi skulle ha ständig tillgång på skinn och inte riskera att vara skinnlösa under turisthögsäsongen. Dessvärre blev 2008 ett nödens år eftersom det gått troll i beredningen. Flera misslyckanden hos garvningsfirman gjorde att flera skinn förstördes och – vad värre var – viktiga kunder har inte kunnat köpa skinn. Ett försök med ett nytt garveri inleddes med de skinn som gick till beredning hösten 2008.

Får- och markskötsel & maskinsamverkan

Såå Mjölkgård, Fävikens Egendom, Klocka Gård, Enaforsholm, Kåläsens fjällhotell och Ottsjö är samarbetsorganisationer när det gäller får- och markskötsel samt maskinsamverkan. Därutöver finns ett stort antal privata markägare som är Fjällbetes samarbetare. Flera platser är av "projektkaraktär" och har även under 2008 skötts mer på produktions- och relationstaktisk spekulering än rationellt ekonomiskt för att fungera som ett praktiskt exempel på vad som går att göra med en bra lokal markförvaltning. En del av det praktiska utvecklingsinriktade arbetet har under 2008 kunnat drivas i projektform inom ramen för "Från jord till handling" och lagt grunden för ett mer systematiskt sätt att utveckla och hitta ekonomi i betesdrift, marksamverkan och vinterfoderproduktion.

Levande skola

Åre kommun är samarbetare när det gäller barn i behov av särskilt stöd och för gruppbesök. Under 2008 har Fjällbete tagit initiativ för att särskilt utveckla samarbetet med Stamgårde skola på ett sätt som håller även utan projektpengar. En entreprenörskapsatsning på ungdomar har gjorts i samarbete med Minnesfonden och ett nytt projekt söktes och beviljats tillsammans med Trångsviksbolaget. Genomförande av gemensamt läger för "sambäddningsinnovatörer" planeras till 2009, 2010 och 2011.

Upplevelser/föredrag

Fler och fler har fått upp ögonen för det Fjällbete kan erbjuda i form av upplevelser och kunskap. Delägande boendeanläggningar som ÅreFjällsättra, Köjagården har engagerat Fjällbete för grupparrangemang. Därutöver är privata grupper, offentliga verksamheter och organisationer – tex Global Utmaning och kommuner samarbetspartners vid grupparrangemang och i att engagera Fjällbete som föreläsare och inspiratör kring allt från fårskötsel till samhällsutvecklare.

Finansiering

Finansieringssamarbetena har under 2008 kommit att inkludera även Ekobanken som långgivare i samband med köpet av gamla Mejeriet. En idé om att finansiera Mejeriets renovering med hjälp av lokalt mobiliserat kapital har lanserats i form av Maträttsavtal. Det innebär att den som investerar i poster om 33 333:- kan åtnjuta en årlig avkastning på en lammlåda. Avtalen var ännu inte juridiskt clearade vid utgången av 2008 men ett 15-tal intressenter står på kö. Samtidigt har en gammal idé om ett Åre Sparbolag börjat ta tydligare form för att lokalt mobiliserat kapital för att försörja de gröna näringarna i "Åres gröna dalar" med finansiellt riskkapital. En av de verksamheter som Mejeriet är tänkt att inhysa är ett lokalt bank-/finanskontor som knyter an till den sparlånekassa som tidigare fanns i huset.

Strategi & utveckling & mötesplatser

I samband med olika arrangemang har Fjällbete haft olika samarbetspartners för finansiering eller andra typer av tillskjutande resurser i form av humankapital: Hållands folkhögskola, Birka Folkhögskola, Studieförbundet vuxenskolan, Mittuniversitetet/SKARP, Länsstyrelsen, Landsbygdsnätverket, Jak-banken mfl. Flera mötesplatser arrangerades under 2008

Fjällbetes medarbetare

Fjällbete har många medarbetare med skilda överenskommelser och åtaganden. De som varit mycket synliga som Fjällbetes ansikte utåt och lagt ner mycket jobb under 2008 presenteras nedan. Utöver dessa finns några medarbetare som med eller utan ersättning gjort kortare insatser som stängsling, assisterat den ekonomiska redovisningen, arrangerat "Corre de fåros", invigningen vid Mejeriet, lyft fram Fjällbete, raggat nya delägare mm. Mångas engagemang i form av uppmuntran, delägarskap, inspiration, coaching etc. har bidragit till vad Fjällbete åstadkommit under 2008. Hoppas att inte för många känner sig förorättade över att finnas med eller att inte finnas med nedan.

Barn & ungdomar – Många barn är engagerade i Fjällbete. Så många att vi inte vågar skriva ut några namn i rädsla för att missa några. När fåren lammar hjälper de till, när ull ska sorteras gör de långa arbetspass, när tipspromenader ska arrangeras och när tovningskonsten ska läras ut så håller de i trådarna – överallt har de hjälpt till. Några nämns ändå särskilt nedan.

Bengt Daniel Richardsson – deltagit i identifiering av Fjällbetes styrkor och engagerad i företagets utveckling.

Catarina Nordin – timanställd för lönehantering + tillfällig projektanställning uthyrd till Åre Höstmarknad.

Edvin Olsson – entreprenörsungdom som under 2008 ytterligare ökat sitt redan stora engagemang i Fjällbetes alla verksamhetsdelar och bland annat förlagt skoltid till Fjällbete.

Fredrik Neiman* – heltidsanställd som fördelar sin tid mellan levandeskola, fårskötsel och projektarbete. Han är Fjällbetes klippa när det gäller Fjällbetes åtaganden när det gäller barn med särskilda behov.

Fåren – 390 tackor och 7 baggar fanns i fårhusen vid 2008 års utgång.

Helena Gjaerum – har assisterat vid Fårdagen i Ottsjö, Äntligen utför och funnits vid Pierres sida i mönstringsarbetet och utveckling av skinnförsäljningen.

Helena Malmqvist – har utöver sitt styrelseuppdrag engagerat sig i frågan kring maträttsavtalen och på andra sätt klivit in med engagemang i verksamheten.

Hundarna – Hundstaben är intakt med Akela, Bess, Bill och Goofy ("VD" har bytt namn till "Goofy" som passar svarar mot hans attityd.)

Fam Johansson – har varit engagerade i att bland annat hjälpa till med Corre de fåros och tovningsuppdrag.

Jörgen Andersson – har som daglig ledare haft fortsatt ansvar för Fjällbetes hela verksamhet och ekonomi. Han har skött ekonomi- och finansieringsfrågor, köttförsäljning, maträttsavtal, levandeskolaöverenskommelser, betesfrågor/markbidrag, personalfrågor etc. Har under året ägnat mycket tid åt omvärldsanalys, samhällskrisens möjligheter och åt LEADER. Fyller i här och där i det dagliga arbetet med barn och får när det behövs. Har under 2008 för första gången haft en liten anställning hos Fjällbete genom projektet "Från jord till handling".

Karin Gerhardsdotter och Magnus – delägare som bidragit med sitt bokföringskunnande, pepptalk och praktisk köttkörning och vill hjälpa till mer!!!

Keld Legind – sommarherde i Ottsjö som initierat Fårdagen i Ottsjö och under året haft ett projektuppdrag för ett grönare Ottsjö inom ramen för Fjällbetes projekt "Från jord till handling". Har haft vissa transportuppdrag.

Maja Olsson – entreprenörsungdom som under 2008 bland annat förlagt skoltid till Fjällbete.

Maria Olofsson – gammal i gamet som gjort en liten comeback och hållit i ullsortering, mejeriinvigning och tovningsuppdrag.

Olle Mobärg – IT-ansvarig och vandringsledare som möjliggjort praktiskt och finansiellt samarbete med Hållands folkhögskola som gett innehåll.

Pierre Lindblom – heltidsanställd med ansvar för den praktiska fårskötseln i alla dess delar. Han ansvarar dessutom för allt arbete som rör skinnen – urval, försäljning etc. Support till Fredrik i Levande skola.

Levandeskolaelever – har vi haft tre stycken under 2008. De är ett värdefullt tillskott både som personer i arbetsgemenskapen och med det jobb de gör för Fjällbete så att fåren ska ha det bra.

Linda Forss – Ombedd av Jörgen att hjälpa till med den dagliga ledningen av Fjällbete. Har på heltid engagerat sig i att försökta sköta Fjällbetes kommunikation, göra projektansökningar, ansvarat för evenemang som Corre de fåros och "Äntligen utför". Håller bland annat i Fjällbetes upplevelseverksamhet och i levandeskolaprojekten.

Revisor – Mats Forsman har gjort sitt andra år och har i skrivande stund ännu inte levererat sin revisionsberättelse.

Styrelsen – Torgny Olovsson, Renate Hedung, Helena Malmqvist, Mattias Grapenfelt och Erik Danielsson har suttit i styrelsen under 2008. Styrelsen är även styrgrupp för projektet "Från jord till handling"

Ulrika Neiman – timanställd för bokföring som tillför bra synpunkter på hur ekonomin bör styras.

Valberedningen – Erik Hedblad och Pierre Lindblom utgör valberedning.

Åsa Eriksson– gör arbetspraktik hos Fjällbete och bland annat blivit populär medarbetare för våra levandeskolaelever.

Åsa Carlsson – har i vanlig ordning gjort viktiga insatser för att sälja Fjällbetes skinn och ull samtidigt som hon kombinerat med att sälja egna produkter i samband med Åre Höstmarknad och Corre de fåros. Har även sett till att lösa praktiska detaljer som skålningsaft och skorpor.

Rolf Kjellberg har berikat flera fjällbetesevenemang med sin kunskap & konst – själv och tillsammans med sina elever.

Fjällbetes verksamheter & stödfunktioner

Fjällbete bedriver många typer av verksamheter, som alla samverkar med varandra. Några är affärsdrivande, andra understödjande och ytterligare andra utvecklingsprojekt. Detta är hur som helst det som görs inom ramen för Fjällbete.

Fårskötsel – produktion och sälj av öppna landskap, kött, skinn & ull

Fåren & köttet

Fårskötseln hade ett hälsomässigt tufft år. Flera tackor och lamm dog under våren – sannolikt på grund av jordförorenat foder som köpts in utifrån. Vi drogs också med parasiter kopplade till att vi inte lägre betade jungfrueliga, parasitfria beten. Sammantaget blev produktionen mindre än planerat och rekryteringsbehovet av ungtackor blev större än önskvärt.

Ca 10 ton lamm producerades 2008 då också merparten såldes.

Under sport- och påsklovsveckorna välkomnades till smakdemonstrationer på ICA Åre. Kockar från delägande restauranger servade med tillredning och recept som nu finns tillgängliga på Fjällbetes hemsida. Men inte hjälpte det. ICA Åre valde att avbryta sitt försök med att sälja frysta styckdetaljer och återgick till att endast erbjuda kunder att beställa färskt lamm under slaktperioden.

Vid slakten 2008 beslöts prövades ett nytt koncept med att sälja lamm- i-låda via ICA Björnänge. Utvärdering sker efter Påsk 2009.

När fåren stallades upp i oktober hade vi för andra året närmare 400 tackor och därmed maxbeläggning i våra två fårhus. Vi är fortfarande inte uppe i maxproduktion i besättningen eftersom många tackor är ungtackor. Kvalitetsmässigt var den besättning som stallades upp 2008 bättre än motsvarande 2007.

Landskapet

Sommarbetet producerade mer öppna landskap och biologisk mångfald än tidigare eftersom större markområden nyttjades till den större besättningen. Sommarsamarbetet med Ottsjö och Keld Legind nu utvecklats och blivit en del i projektet "Från jord till handling". Ungefär samma marker som tidigare har brukats 2008.

Skinn & ull

2008 var tänkt som det år när skinnaffärerna vara i balans på ett sätt som skulle trygga tillgång under hela året. Så blev det inte. Beredningen har inte fungerat tillfredsställande. Skinn har blivit förstörda och leveransavtal har brutits. Summerat så har kunder inte fått de skinn de trott sig kunna räkna med och Fjällbete har fått lägga mycket mer möda än tidigare på att rådda med detta. Inga skinn har funnits i Fjällbetes behovsöppna butik och vi har inte kunnat lämna besked om eller när skinn kommer, vilket har orsakat besvikelse. Fjällbete kan bara beklaga och hoppas på den nya beredare som anlitas från slakten 2008. 2008 blev ännu ett avvaktande "ullår" eftersom ingen velat kliva in och ta på sig ullrollen. Arbetet har begränsats till att sälja själva ullen och få ett färskt underlag på vilket ekonomiskt utrymme som finns.

Ekonomi

Nettointäkterna på köttet ser i reslutaträkningen ut att bli mindre än året tidigare men avvikelsen utgörs huvudsakligen av kundfordringar och ännu osålda lammlådor.

En ny nettovinst kan räknas hem i form av den säljfunktion som Fjällbete sålt till delägande nötbönder som fått kött sålt via Fjällbetes restaurangkanaler.

Köttpriset låg 2008 år kvar på tidigare års nivå. Detsamma gjorde Jompas priser på slakt och styckning . Förädlingsgraden har ökat per kg som totalt eftersom vi slaktade något fler lamm än 2007. Fler körslor än tidigare har ersatts ekonomiskt och inte lösts ideellt vilket också påverkar resultatet för fårskötseln.

De EU- stöd som Fjällbete sökt och erhållit för markbrukande har varit i samma storleksordning som tidigare. Ytan brukad mark har däremot ökat. Kostnaderna för 2008 var höga när vi tog många nya marker i bruk med hög "risk" faktor på för oss dyra platser som Klocka. 2008 innebar höga tidskostnader för fasta stängsel. Inte heller 2008 har vi lyckats ta betalt för vad det faktiskt kostar att landskapa och inte heller lagt upp den plan som vi behöver för att kunna styra och prioritera marknyttjande utifrån olika kriterier där kostnad/producerad mängd kött är en viktig del. Projektet "Från jord till handling" blir viktigt för att lokalt öka kunskapen om vilka kostnader som olika effektivitetsgrader på landskapsvård/produktion för med sig och hur mervärden för miljö ska värderas och kommuniceras och betalas.

Nettointäkterna för skinnen har blivit mindre än planerat men ändå högre än året tidigare eftersom beredningskostnaderna förhansdlats ner. Kundrelationerna är dock svårare att värdera, men vi försöker på olika sätt att våra kunder att ha fortsatt förtroende för oss. Den nya beredningen blir billigare och ökar intäktsmarginalen.

Fårskötseln hade en heltidsanställd personal och närmare en halvtid intern projektanställning under 2008 för att hantera utvecklingsåtgärder. En del av fårskötseln sköts ideellt av den anställda personalen och av daglig ledare.

Kunskapande Upplevelser & föredrag

Upplevelsespåret har tagit nya steg framåt. Nu finns tydligare formulerade upplevelser att tillgå hos Fjällbete och de har ytterligare prövats ut under 2008. Vi har jobbat strategiskt med att lyfta fram Fjällbete som kunskapsbärare och med att få utrymme inom de satsningar som görs inom ramen för såväl Södra Årefjällen som destination Åre. Fjällbete deltar i ett projekt kring matupplevelser som JämtlandHärjedalenTurism driver och hoppas kunna få marknadsföringshjälp den vägen.

Fjällbetes intäkter på föredrag har trefaldigats under 2008 jämfört med 2007. Fjällbete har haft uppdrag på olika håll i Sverige där Fjällbetes roll i lokal utveckling, levande skola etc. har uppmärksammats.

Ekonomi

De ekonomiska förutsättningarna har förbättrats inom verksamheten. Eftersom (personal-)kostnaderna för denna typ av uppdrag har avtalats på ett mer rörligt sätt än för tex fårskötseln, så påverkas inte resultatet nämnvärt även om omsättningen och verksamheten och nyttoproduktionen och Fjällbetes förmåga till att skapa försörjning ökar. Ett för Fjällbete bra upplägg och för intraprenören.

Levande skola

Fjällbetes levande skola har under 2008 fortsatt sina fyra inriktningar.

Särskilt stöd/anpassad studiegång

Under 2008 har Fjällbete tagit emot 3 barn med behov av särskilt stöd/anpassad studiegång. Detta sköttes i ett avtal med kommunen. Omfattningen är ca 50% av en heltid. Fredrik Neiman har hållit i de praktiska och relationsmässiga trådarna men jobbar i ett team med Pierre och Jörgen.

Klass i ordinarie undervisning

Under 2008 har samarbetet med hela skolklasser varit ringa. Endast ströbesök har gjorts. Det har blivit tydligt att Fjällbete behöver hitta utrymme i tid och ekonomi för att driva den här frågan ute i skolorna. Det är svårt med tanke på att det inte finns så mycket ekonomi i den här typen av verksamhet som är av "marknadsföringskaraktär". Ett par möten har hållits med Stamgårde skola som är fortsatt intresserade men som inte hittat form och ekonomi för hur samarbetet ska se ut. Utvecklingen av skolrelationerna har skett helt på ideell basis och lågprioriterats. Den ideella tid som lagts har använts till att ta fram allmän information, utforma säljbara "produkter", ekonomiska förutsättningar och en grov strategi för hur detta denna del av verksamheten ska kommuniceras under 2009.

Entreprenörskap

Projektet för unga entreprenörer har fortsatt som tidigare. Det har också kompletterats med ett nytt projekt i samarbete med Trångsviksbolaget. Linda Forss ansvarar. Ekonomin är ett nollsummespel av projektkaraktär.

Kunskap – föreläsningar & fortbildning

Fjällbetes erfarenheter från Levande skola är intressant för många andra som besöker Fjällbete eller engagerar Fjällbete i föreläsningssupdrag på andra håll. Bland annat har Fjällbete haft uppdrag på en större konferens arrangerad av Naturvårdsverket.

Ekonomi

Den del av levande skola som vänder sig till barn i behov av särskilt stöd är den enda affärsdrivande delen av levande skola som förmår att själv bära sina huvudsakliga kostnader. Ännu är verksamheten för liten för att mäktat bära sin egen utveckling och den är sårbar så eftersom den saknar långsiktiga avtal och är beroende av stor och "rätt" personal tillgänglighet.

Projekt

2008 blev ännu ett år utan större inslag av projektfinansiering men med fortsatt satsning på att söka projektstöd och att driva företagsinterna men dessvärre otillräckligt finansierade utvecklingsprojekt. Otillräckligheten innebär inte att projektet påverkar bokslutet i någon direkt mening utan innebär att det krävs mycket oavlönad tid.

Betesutveckling

Även under 2008 gjorde Fjällbete flera betesinriktade "utvecklingsprojekt". Intressanta områden som Ånnsjöområdet utvecklades.

Fjällbetes unga entreprenörer

Projektet levde vidare sitt andra år med finansiering på 100 000:- från "Minnesfonden" Projektmedlen har använts för att finansiera omkostnader för ungdomarna, skapandet av entreprenörskapsarenor och utlägg för projektledaren. Särskild projektrapport finns. Linda Forss höll i projektet. Kontakta linda@fjallbete.nu för mer information och kunnat lägga mer tid på de ungdomar som är engagerade i företaget. Projektet fortsätter på sitt sista år 2009.

Gastur - matupplevelseprojekt

Fjällbete har under 2008 deltagit i JämtlandHärjedalenTurisms projekt för utveckling av matupplevelser.

Lönsamma sammanhang blev "Från jord till handling"

(och gick från 6 miljoner till 1) Fjällbete har sedan 2007 drivit en projektansökan som avsåg att ta ett helhetsgrepp kring den lokala utvecklingen med fokus på matsamverkan i Åres gröna dalar. Ansökningsprocessen har varit minst sagt trög men landade innan årsskiftet i ett muntligt besked om ett beviljande av 1 miljon förutsatt att lika mycket kunde mobiliseras privat eller offentligt. Fjällbete räknar med att klara skivan och driver sedan 1 maj 2008 projektet "Från jord till handling" - läs mer i särskild projektbeskrivning.

The BIG picture

Detta projekt som vänder sig till unga samhällsinnovatörer beviljades formellt 2008 men har inga aktiviteter förrän 2009. Projektet är ett samverkansprojekt tillsammans med Trångsviksbolaget och delfinansieras av "Minnesfonden". Kontakta linda@fjallbete.nu för mer information.

Äntligen Utför!

Detta projekt (som gör comeback 2009) har låtit tala om sig. Antalet besökare var inte stort men ryktet vida! Medarrangörer till nästa års arrangemang anmälde sig bums.

Personaluthyrning

Arbetsbelastningen varierar under året. Ett sätt att hantera detta för att minska Fjällbetes ekonomiska belastning, göra Fjällbete attraktiv som arbetsplats och ge medarbetare bättre arbetsvillkor än vad som vore möjligt inom ramen för Fjällbetes egen verksamhet, är att nyttja medarbetarnas många olika kompetenser och via Fjällbete hyra ut dem. Byggjobb, arrangemang av Åre höstmarknad, ekonomitjänster är några av dessa tjänster.

Ekonomi

Omfattningen har varit mindre än tidigare år och endast omfattat tid som inte ändå varit avlönad, vilket gjort mindre nytta för Fjällbetes ekonomi än tidigare men varit viktiga för de personer som fått en del i försörjningen. Vi har avsiktligt minskat verksamheten eftersom den tidigare byggde på ett mått av ideellt arbete.

Administration

Administrationen har skötts på liknande sätt som tidigare. Bokföringen och lönehantering sköts av timanställd personal, fakturering sköts av den som fakturerar medan övrig administration skötts av Jörgen. De administrativa rutinerna är fortfarande inte utformade eller följda på ett optimalt sätt. En välbehövlig administrativ utveckling kräver resurser!

Ekonomi

Den administrativa ekonomin är en mycket liten del i Fjällbetes ekonomi, men den skulle behöva vara större för att kunna syssla med allt det som Fjällbete skulle behöva. Det nya projektet kommer att ställa hårda administrativa krav och också ge ekonomiskt utrymme för det. Avsikten är att utrymme för goda rutiner inom projektet ska spilla över på Fjällbete.

Strategisk utveckling

Fjällbete är ett företag i utveckling. Under 2008 har det jobbats intensivt med att visa mer av vad Fjällbete är och att strategiskt styra åt det håll som nyttjar Fjällbetes potential som samhällsentreprenör och samhällsdanare. Tillämpningen har skett inom fårskötseln, levande skola, upplevelser, finansiering etc.

Ekonomi

All strategisk utveckling skedde under 2008 inom ramen för ideellt arbete eller inom de ekonomiska riktlinjerna för daglig ledning.

Finansiering

Fjällbete har under 2008 arbetat med att etablera kontakt med en medlems ägd bank – Ekobanken. Fjällbete har även arbetat med finansiering utifrån en idé om ”maträttsavtal” och utvecklad en idé om ett Åresparbolag vidare.

Fastighetsägande

Faktiskt genomförande av köpet av Undersåkers gamla Mejeri genomfördes i början av 2008. En första utredning över renoveringsbehov och förväntade kostnader har legat till grund för de lösa tankar som mot slutet av året började få mer strukturerad och affärsplanerad form.

Ekonomi

Nej – ännu inte den som behövs.

Kommunikation

Insatser som fokuserat på att underlätta försäljning av Fjällbetes produkter och tjänster har prioriterats tillsammans med satsningar på den strategiska utvecklingen av Fjällbete. Tid har också vigts för att utveckla hemsidan och allmän information kring Fjällbete. Information till Fjällbetes delägare har också prioriterats.

Ekonomi

Allt arbete som direkt handlade om kommunikations sköttes ideellt 2008. De kostnader som uppstod för tex annonsering hade extern finansiering.

Fjällbetes mötesplatser & kommunikationsytor

Fjällbete har funnits med i många sammanhang genom åren. Några av dem har varit årligen återkommande. Under 2008 föll några gamla bort, andra utvecklades, några förblev som förr och några nya kom till. Valet och nyttjandet av mötesplatser och kommunikationsytor är viktigt och utvärderas ständigt utifrån vad de kostar och vad de ger. Ofta är det inte helt lätt att bedöma i förväg. En slutsats från 2007 är att satsa mer på mötesplatser där vi har en chans att skapa relationer och mindre på sammanhang där vi försvinner i mängden. Fjällbete fortsatte under hela året arbetet med att ta fram en tydlig och genomtänkt kommunikationsplan och har kommit ytterligare en bit på väg.

Fjällbetes egna mötesplatser

Fjällbetarna

Hela laget av delägare, samarbetare, medarbetare och supporters är den viktigaste kommunikationsytan. Den största och dygnet runt aktiva gruppen särskilt om sommaren är fåren.

Fårhusen

Är liksom tidigare år vinterhalvårets stora mötesplats, särskilt när det lammis i april/maj. Där skapas relationer både organiserat för betalande grupper och för spontana besökare. Fårhusens potential nyttjades på ett nytt sätt i samband med "Corre de fåros" – se nedan.

Fårhagarna

Är och var sommarens stora mötesplats. Fåren gör det mesta av kommunikationsjobbet men även medarbetarna vid stängsling, fårförflyttningar etc. möter markägare och besökare. Gamla skyltar har ersatts under 2008. Arbetet behöver göras om varje år och tänkas vidare.

Butik/kontor/fikabord

Butiken och kontoret har även under 2008 fortsatt ha en låg profil och varit behovsöppet. Det beror på att vi under 2008 fortfarande inte har haft utrymme för någon fast kontorstjänst som kunnat kombinera sina sysslor med att hålla butiken öppen. Under hela första halvåret fanns Fjällbetes kontor och fiakbord provisoriskt i "hemmahosmiljö". Vi har därför valt att ligga lågt när det gäller butiksutbudet. Flera delägare har uttryckt en rädsla för att vi tappat försäljning på grund av detta och föreslagit att hålla butiken öppen ideellt, men ingen har ännu tagit på sig den rollen. Försäljningsmässigt så påverkade detta inte så mycket rent kortsiktigt, eftersom försäljningen i butiken står för en mycket liten del av totala försäljningen, MEN kontoret och butiken är en viktig mötesplats. Regelbundna och långsiktiga tillgänglighetstider är viktiga, om vi inte vill odla på svårtillgänglighet som en attraktionsstärkare. Butikens framtid och omfattning har varit en fråga sedan begynnelsen. Beslut finns om att den ska finnas men inga former för hur de ska gå till. Det vi vet är att skinn – och ull inte förmår att finansiera en butiksverksamhet och att en kombinationslösning med annan verksamhet samt att utveckling av såväl sortiment som syftet med att sälja produkterna utvecklas av någon som brinner för detta. Läget måste utvecklas med fasta, kontorskopplade schemalagda arbetstider och utveckling av säljbara produkter för att en butik ska vara aktuell. Den största svagheten är att vi i och med flytten till Mejeriet inte har haft tillfredsställande kontors- och fikabordsutrymmen.

Hemsidan

Fjällbetes hemsida är en viktig kommunikationsyta som verkar uppfattas som mycket bra av besökarna. Den är vår enda och billigaste säljyta och har fortsatt reviderats och kompletterats med ny information under 2008 enligt den plan som lades upp 2007.

Goda utsikter sommaren 2008!

Flera sommararrangemang erbjöds under ett samlat paraply! Bland annat gjordes flera fårvallningar i samarbete med delägande anläggningar. Inte minst invigdes bygden i Mejeriets möjligheter i samband med Undersåkersdagarna.

Corre de Fåros – Fårrusningen

Denna "happening" arrangerades i för andra året i rad och fler följde fårens väg och deltog i aktiviteterna runt om kring. samband med att den sista fårskocken vallades hem från bete.

"Äntligen utför"

En konferens för lokal ekonomi i en förändrad omvärld arrangerades för första året och i direkt anslutning till Corre de fåros.

Fårfesten och andra ägarfårum

Den årliga fårfesten var tänkt att samordnas med projektet "The BIG picture" som tyvärr flyttades från och fram och tillslut hamnade på andra sidan årsskiftet liksom Fårfesten. Några fler mötesplatser – eller ägarfårum – arrangerades under 2008 – tex "Fåren i hagen" där delägare bjöds in till en stund i gröngräset.

Fjäll, fjös & flärd blev Fjäll fjös och finans

Luften gick ur ambitionerna som bantades från en idé om en finansmarknadsdag till en enkel sång och ett lunchmöte!

Skrifter

Metafåren – Fjällbetes skriftliga, ganska regelbundna och tyvärr ganska monologartade kommunikationsyta med sina delägare har e-postats till delägarna vid fyra tillfällen under 2008. Däremellan har andra informationer gått ut.

Andras mötesplatser

Fårdag på Jamtli Fjällbete fanns med, föreläste och sålde ull och skinn.

Fårdagen i Ottsjö Fjällbete fanns med när Keld Legind och Ottsjö väkomnade till ännu en fårdag i Ottsjö.

Fäviken Game Fair Utifrån tidigare års beslut låg Fjällbete lågt och deltog endast med en fårvallning.

SKARPFjällbete har funnits med som ett av samarbetsföretagen i Mittuniversitetets satsning på en innovativ produkt- och affärsutvecklingsutbildning

Undersåkersdagarna Fjällbete samordnade ett jippo då byborna invigdes i Mejeriets möjligheter i samband med Undersåkersdagarna.

Åre Höstmarknad Höstmarknaden har tagit en inriktning som inte motsvarar den linje som Fjällbete arbetat för. 2007 års fårvallning genom Åre by uppskattades inte av alla och fick helt enkelt inte vara med.

Media har varit en god hjälp i Fjällbetes kommunikationsarbete och vi har fått god respons på de aktiviteter vi bjudit in media till.

Andras företag, hemsidor & andra sammanhang Fjällbete har många viktiga kommunikationsytor inom räckhåll men nyttjar inte möjligheten på det sätt vi skulle vilja. En stor potential finns i delägarna, Åre Turistbyrå är en annan etc. Det handlar bara om att få och ta tid. Säkert finns många ytor som andra skapat åt oss men som vi inte känner till.

Hur framgångsrikt var Fjällbete under 2008?

Den frågan kommer att ställas till delägarna i samband med stämman och ges en utvecklad reflektion i ett ägarbrev som Fjällbetes daglig ledare tänker skicka ut efter stämman.